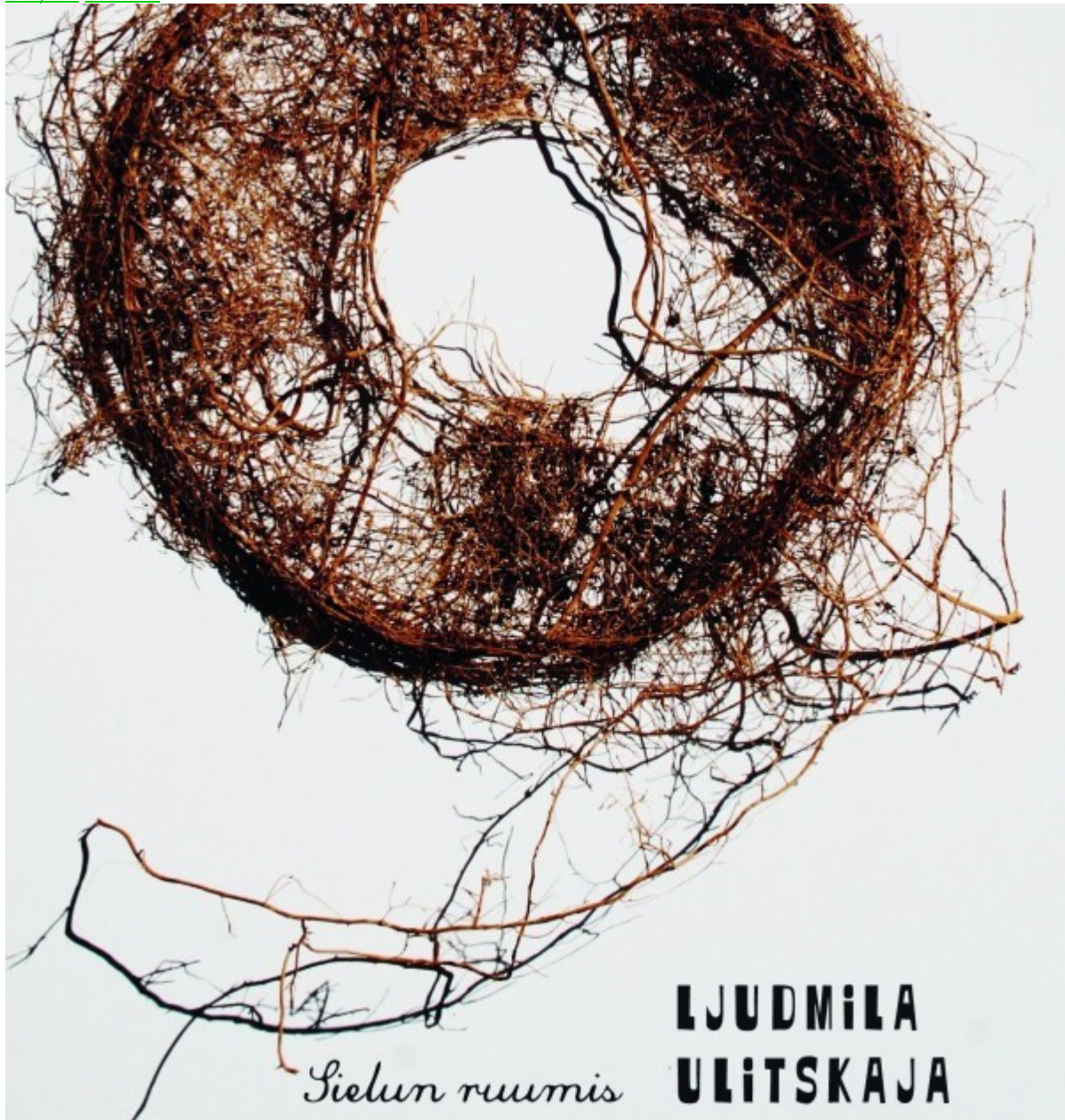

Ljudmila Ulitskaja: Sielun ruumis

[AM/31 ADMIN](#)

Teitä en vaihda – RIITTA VAISMAA (5.3.2021)

Ljudmila Ulitskajan (s. 1943) uusi novellikokoelma *Sielun ruumis* koostuu kahdesta novellisikermästä. Kumpaankin johdattaa runo, jonka yläotsikkona on 'esipuheen sijaan'. Kirjailija olisi halunnut julkaista kokoelmat kahtena eri laitoksena, koska hän ei enää vanhetessaan välitä paksuista opuksista. Hän sanoo *Hesarin* haastattelussa, että nämä ovat asioita, jotka kustantajat päättävät. Pikkuisia vihkosia ei julkaista. Hän myös sanoo, että romaanien aika on ohi.

Ulitskajan vakisuomentaja Arja Pikkupeura on jälleen tehnyt oivallista työtä.

Sikermät *Ystävättäriä* sekä *Sielun ruumis* sopivat mainiosti yhteen. Molemmat ovat tyyliään ja ilmaisultaan tuttuja Ulitskajan aiemmista kokoelmista, vaikka ne monessa suhteessa ne yllättävät, ovat aivan erilaisia. Uudet novellit eivät ole muutamaa viimeistä lukuun ottamatta kansankuvauksia, ja aiemmista poiketen useimmat sijoittuvat nykyaikaan. Vain yksi henkilö on kunnan neuvostoinsinööri, muissa ei neuvostoajasta puhuta mitään. Mahtaako *Sielun ruumis* olla ainoa Ulitskajan teos, jossa kukaan ei mainitse vankileiriaikoja? Kirjailija epäilee, etteivät uudet lukijapolvet tietäisi, mistä hän kirjoittaa.

Kyllä Ulitskaja silti edelleen on poliittinen aktivisti. Näissä novelleissa esimerkiksi on henkilöinä sukupuolivähemmistöihin kuuluvia, joista pitäisi nyky-Venäjällä olla visusti hiljaa.

Ulitskajan on teoksissaan uskollisesti tuonut esiin juutalaisia ja juutalaista perinnettä. Tässäkin suhteessa uusi kokelma lähes tyystin eroaa aiemmista. *Ystävättärissä* ja *Sielun ruumiissa* Ulitskaja kirjoittaa akateemisista, jopa yläluokkaisista kansalaisista, samoin kansainvälisyydestä ja siihen pyrkimisestä tosin vaivihkaisen huumorin sävyttämänä.

Yllättävin ero aiempaan ovat yliluonnolliset ja esoteriset elementit. Kokoelman nimikin antaa aavistaa, että Ulitskaja teemana on nyt myös vanheneminen ja kuolema. Yliluonnollinen kulkee tavallisen rinnalla. Jokainen saa tehdä omat tulkintansa. Kirjailija asettuu kiinnostavasti ulkopuolelle ottamatta kantaa.

Ulitskaja kirjoittaa naisista ja naisille. Monet novelleista on osoitettu nimetyille naisille. Ensimmäisen osan aloittava runo on valloittava ja ilossaan karnevalistinen:

”Teitä en vaihda

Amatsonini, tyttöni, ystävämummini,

kirjavin saapikkain, kalossein, sandaalein, paljain jaloin

piiritanssissa huolettä hoilaavat, huokuvat, meuhkaavat, kiljuvatkin;

kieppuvat, loikkivat, tanssivat kaikki – kuka twistin, kuka katrillin.

Ovat pyhiä tanssinsa maiset,

ja laulunsa laatu parantaa sairaat, nukuttaa lapset,

jos ei kuolleita takaisin tuokaan,

mahtaapa senkin pian taitaa.

—

Senkin anteeksi soimme, kun toistemme puoliset veimme,

haureutta ja valheita, ties mitä kaikkea teimme,
sitten myöhemmin itkimme langeten polvillemme,
siskon hellyyttä, ystävyyttä ja armoa kun kaipasimme.
Teitä vaihda en, minä rakastan teissä häilyväisyyttä, viisautta,
riettautta, viettelevyyttä, taikauskoa, vilppiä, upeutta, uskollisuutta,
älykkyyttä ja tyhmyyttä, josta riittäisi oppia myös enkeleille.
Käytte sellaisinanne, kuin minäkin teille.”

Novellissa ”Alisa kuolemankaupoilla” vähän yli 60-vuotias Alisa on päättänyt hankkia tappavan määrän unilääkettä, koska hän ei halua jäädä kenenkään vaivoiksi. Hän käyttäisi lääkkeen sitten, kun aika on. Hän tapaa tässä tarkoituksessa lääkärin, jonka kanssa syntyikin romanssi. Lääkäri lupaa unilääkkeen häälahjaksi. Lääkäri kuolee onnettomuudessa ja hänen aiemmasta avioliitosta oleva sairaaloinen tyttärensä menehtyy synnytykseen. Lapsettomasta Alisasta tulee vauvalle huolehtiva mummi, joka unohtaa ajatukset unilääkkeistä.

Eräs koskettavimmista novelleista kertoo jo eläkeikää lähestyvistä kirjastovirkailijasta, joka innostuu tietokoneista ja niiden mahdollisuuksista. Hän pyrkii saamaan kollegiansakin innostumaan nykYTEKNIKASTA ja saamaan heidät irti vanhoista pahvikorttien ajasta kohti valtavaa tiedon maailmaa. Hän on tunnettu siitä, ettei hän unohda mitään. Sitten tapahtuu pahin: hän alkaa unohtaa, hänestä tulee häpeällisenä pitämänsä sairauden vääjäämätön uhri. Kaikkea koetetaan, mutta tauti on ihmistä mahtavampi. Lopulta hän saavuttaa rauhan ja jotakin suurta.

— Hänen silmiensä eteen avautuva näkymä oli paljon suurempi kuin se maailma, jossa hän oli elänyt. Ei valkeita läkkyä eikä aukkoja, vaan tiiviistä ja ihanasta kudoksesta muodostuva kosmos, johon sisältyi sekä maa että kaikki sen elämä: kaikki kesvien, mikrobien, muurahaisten, norsujen ja ihmisten tietämys oli koottu yhteen ja kommunikoi keskenään toisikseen muuntuen. Tämä oli täysipainoista, täydellistä ja jatkuvasti kasvavaa tietoa.

Hän oli koko ikänsä lukenut kirjoja, täyttänyt arkistokortteja ja ihmetellyt, miten monenlaista keskenään niveltymätöntä tietoa maailmassa olikaan. Tietokoneen tultua tietämyksen rajat olivat päässeet avartumaan huomattavasti aiemmin luultua laajemmalle. Hän oli opiskellut ja opetellut kulkemaan uusia polkuja.

Mutta tämä ei ollut opetellun vaan täydellisen tiedon maailma, eikä sillä ollut rajoja. Kaikki kirjatieto alkaen koulun kielioppikirjasta antiikin historian kokoomateokseen, Pythagoraan teoreeman todistelusta putkilokasvien nilan rakenteeseen oli vain pieni osa hänelle paljastuneesta avaruudesta.

Tuo älykäs kaaos kutsui häntä luokseen, se tarvitsi häntä.

—Tämä hohtava maailma oli rajaton. Se liikkui, laajeni ja mutkitteli kuin serpentiinitie.”

Kokoelman toisen osan aloittavassa runossa on jo lopun tuntua, kun runoilijakin on poissa.

” —

Väliaika pian päättyy,

on kolmannen näytöksen vuoro.

Koettu on ensimmäinen, viimeinen syöpä,

tyhjiin vuodettu hunajakennot ja märkivät haavat,

Evankeliumi, Raamattu, Koraani,

myös Buddhan autio taivas.

Siirryn päätäntöön, sama se, millaiseen

-makeaanko vai happameen -,

se tyhjenee viimeiseen merkitykseen.

Kaipaankin fraktaalia, vaan sitä ei ole.

Kaikki, myös tämä säe on fraktaalia.

Ei näyttämöllä näy runoilijaa. Sali vaimeni silti.

Esirippu putoaa. Kammio musta.

Onko siellä joku? Vai ketäänkö ei?”

Ljudmila Ulitskaja: *Sielun ruumis (Rasskazy o tele duši)*. Suom. Arja Pikkupeura. Siltala 2021. 129 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko